

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HOÁ HÀ NỘI
KHOA QUẢN LÝ VĂN HOÁ NGHỆ THUẬT

KHOÁ LUẬN TỐT NGHIỆP CỬ NHÂN VĂN HÓA
CHUYÊN NGÀNH: ÂM NHẠC

Đề tài:

TÌM HIỂU HỘI HÁT SOÓNG CỌ
Ở HUYỆN BÌNH LIÊU, TỈNH QUẢNG NINH

Giảng viên hướng dẫn : TS.PHẠM BÍCH HUYỀN

Sinh viên thực hiện : TÔ HẢI QUỲNH

Lớp : ÂM NHẠC 2

Khóa học : 2009 - 2013

HÀ NỘI - 2013

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU.....	1
1. Tính cấp thiết của đề tài	6
2. Mục đích của đề tài	7
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	7
4. Nhiệm vụ của đề tài.....	7
5. Phương pháp nghiên cứu	8
6. Đóng góp của đề tài.....	8
7. Cấu trúc của đề tài.....	8

NỘI DUNG

CHƯƠNG 1: KHÁI QUÁT ĐIỀU KIỆN TỰ NHIÊN VÀ MÔI TRƯỜNG VĂN HÓA XÃ HỘI CỦA HUYỆN BÌNH LIÊU, TỈNH QUẢNG NINH

1.1 Khái quát về điều kiện địa lý và kinh tế của tỉnh Quảng Ninh

1.1.1 Đặc điểm vị trí địa lý

1.1.2 Đặc điểm kinh tế

1.2 Khái lược địa lý, lịch sử văn hóa xã hội huyện Bình Liêu

1.2.1 khái lược địa lý, lịch sử huyện Bình Liêu

1.2.2 Khái lược văn hóa xã hội huyện Bình Liêu

1.3 Khái quát chung về dân tộc Sán Chỉ

1.3.1 Quá trình hình thành và phát triển của dân tộc Sán Chỉ

1.3.2 Những giá trị truyền thống của dân tộc Sán Chỉ

1.3.3 Tín ngưỡng của và lễ hội của dân tộc Sán chỉ ở huyện Bình Liêu

CHƯƠNG 2: NGÀY HỘI HÁT SOÓNG CỌ

2.1 Giá trị văn hóa của âm nhạc dân tộc

2.1.1 Lịch sử phát triển của âm nhạc dân tộc

2.1.2 Giá trị của âm nhạc với đời sống con người

2.2 Giới thiệu khái quát về hội hát Soóng Cọ

2.2.1. Xuất xứ và đặc điểm của hội hát Soóng Cọ

2.2.2. Các hình thức diễn xướng của hát Soóng Cọ

2.2.3. Giá trị nghệ thuật của hát Soóng Cọ **Error! Bookmark not defined.**

2.3. Công tác quản lý ngày hội hát Soóng Cọ

2.3.1. Tổ chức các hoạt động trong ngày hội

2.3.2. Quản lý tài chính, nhân lực

2.3.3. Đánh giá công tác quản lý

CHƯƠNG 3: GIẢI PHÁP BẢO TỒN VÀ PHÁT TRIỂN HỘI HÁT SOÓNG CỌ

3.1. Những giải pháp bảo tồn và phát triển thể loại hát Soóng Cọ

3.1.1. Tổ chức các lớp tập huấn nghiệp vụ văn hóa

3.1.2. Xây dựng các câu âm nhạc truyền thống

3.2. Một số biện pháp nâng cao công tác quản lý hội hát Soóng Cọ

KẾT LUẬN

TÀI LIỆU THAM KHẢO..... 9

PHỤ LỤC

MỞ ĐẦU

Trải qua 4000 nghìn năm dựng nước và giữ nước của dân tộc Việt Nam luôn tự hào có một nền văn hóa đặc sắc đa dạng. Nó đời sống tinh thần, tham gia vào những sinh hoạt thường nhật của người dân.

Cùng với quá trình phát triển của đất nước. Dân tộc đã không ngừng sáng tạo và tiếp thu. Việt hóa và phát huy những giá trị, những tinh hoa văn hóa, tạo nên cho mình một kho tàng văn hóa truyền thống đa dạng, phong phú, đặc sắc và đậm đà bản sắc dân tộc. Là một quốc gia đa dân tộc, hơn 50 dân tộc là hơn 50 bản sắc hay phong tục khác nhau được lưu truyền từ đời này sang đời khác rải rác trên khắp mọi miền của tổ quốc.

Từ xa xưa, ông cha ta đã khơi nguồn sức mạnh từ nền văn hoá truyền thống của dân tộc, biết chắt lọc nền văn hoá tiên tiến của nhân loại, tạo nên giá trị cao đẹp của nền văn hoá nước nhà mang đậm bản sắc dân tộc, thấm đượm tinh thần nhân đạo cao cả. Tạo dựng được những giá trị truyền thống riêng của nền văn hoá Việt Nam. Như những làn điệu âm nhạc truyền thống đã mang đậm bản sắc của từng dân tộc. Chúng đã thấm sâu vào tâm hồn mỗi người con Việt Nam. Cho dù trước những biến động lịch sử nó vẫn luôn tại và trở thành những giá trị truyền thống không thể xóa nhòa với thời gian. Đó là những làn điệu dân ca, khúc hát ru ngọt ngào triu mến cất lên trong những năm tuổi thay thơ hay đó là những lời ca tiếng hát giao duyên của các chàng trai cô gái trong những ngày lao động hay những ngày hội của làng, xóm. Âm nhạc truyền thống không chỉ là một loại hình nghệ thuật đặc sắc mà nó còn là người bạn gắn bó tâm tình với người dân Việt Nam.

Mặt khác, lúc sinh thời chủ tịch Hồ Chí Minh rất coi trọng văn hóa. Bác đã nói rằng “trong cuộc kiến thiết nước nhà, có bốn vấn đề cần chú ý đến, cũng phải coi trọng ngang nhau đó là: “kinh tế, chính trị văn hóa xã hội”. Lời

nói đó đã khẳng định vai trò to lớn của văn hóa trong sự nghiệp phát triển của đất nước. Giữ gìn bản sắc văn hóa dân tộc và không ngừng phát huy những giá trị về văn hóa của đất nước. Góp phần sức mạnh vào những thành quả đấu tranh giữ nước và dựng nước dân tộc ta. Trong những thập kỷ gần đây, quá trình công nghiệp hoá và cuộc cách mạng khoa học công nghệ đã đưa loài người tiến lên những nấc thang phát triển mới. Từ xã hội nông nghiệp cổ truyền chuyển sang xã hội hậu công nghiệp có nền kinh tế tri thức đóng vai trò chủ đạo. Cùng với sự phát triển vũ bão của cuộc cách mạng công nghệ và nền văn minh trí thức, trình độ dân trí, điều kiện sống và mức sống của con người được nâng lên rõ rệt. Từ đó nghị quyết đại hội Đảng VIII, IX, đến đại hội lần thứ X của Đảng đều xác định văn hoá trong thời kì đổi mới: “Văn hoá là nền tảng tinh thần trong xã hội, vừa là mục tiêu, vừa là động lực của sự phát triển kinh tế, văn hoá”. “Xây dựng nền văn hoá đậm đà bản sắc dân tộc” là nhiệm vụ của toàn đảng toàn dân. Vì vậy, việc giữ gìn và phát huy bản sắc văn hoá dân tộc trước sau vẫn là một vấn đề sống còn là trách nhiệm nặng nề, nó có tầm ảnh hưởng rất quan trọng với sự phát triển của đất nước.

Ngày nay, đất nước ta trong thời kỳ quá độ đi lên chủ nghĩa xã hội. Xây dựng nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, có sự quản lý, điều tiết của nhà nước. Nền kinh tế của Việt Nam với đặc trưng của lịch sử văn hoá là luôn luôn giao lưu, đối thoại với các nền văn hoá mà chủ thể của nó thường là những kẻ đối đầu, có những nền văn hoá hùng mạnh hơn vì vậy chủ thể văn hoá Việt Nam phải bao gồm những giá trị đặc biệt về ứng xử thông minh và khôn ngoan, để có thể tiếp thu chọn lọc những giá trị văn hoá của những nước có nền văn hoá phát triển, đồng thời có thể tránh được những âm mưu mà kẻ thù muốn đánh vào nền văn hoá đang phát triển của nước ta. Nhưng nền kinh tế mở cũng kéo theo những luồng văn hoá khác nhau du nhập vào nước ta. Lịch sử đất nước ta đã chứng minh được mạch sống lưu truyền

đó. Kế thừa truyền thống văn hoá dân tộc vì văn hoá là nền tảng tinh thần của xã hội. Bên cạnh đó còn có những thủ tục lạc hậu mê tín dị đoan còn tồn tại ở một số dân tộc. Làm cho nền văn hoá dân tộc “dậm chân tại chỗ” hay kém phát triển so với sự phát triển hiện đại của nền văn hoá các nước khác trên thế giới. Với điều kiện thế giới hiện nay, để hội nhập, hoà chung vào dòng chảy của xã hội cũng như ta phải đáp ứng đòi hỏi là phải có một trình độ văn hoá tương ứng để tiếp biến các thành tựu của nhân loại, đồng thời chống lại những ảnh hưởng tiêu cực của xu hướng “toàn cầu hoá” mặt trái của quá trình “hiện đại hoá” đang diễn ra hiện nay. Nhiệm vụ giữ gìn và phát huy bản sắc văn hoá dân tộc, không phải là của riêng ai mà là của chung tất cả mọi người, đặc biệt là với người làm công tác văn hóa. Việc giữ gìn những giá trị truyền thống thực sự là rất cần thiết nhất là với những địa phương có đường biên giới với nước khác như huyện Bình Liêu. Nước ta nói chung và ở huyện Bình Liêu, tỉnh Quảng Ninh nói riêng việc giữ gìn và phát huy bản sắc văn hoá dân tộc trong thanh niên là một vấn đề cấp bách, quan trọng, phù hợp với yêu cầu thực tiễn và góp phần vào việc bảo vệ và giữ gìn văn hóa của dân tộc. Giáo dục thế hệ trẻ, hình thành con người mới xã hội chủ nghĩa, sẵn sàng và phát huy tối đa vai trò của người chủ vận mệnh đất nước. Sự thay đổi về tư tưởng đạo đức và lối sống trong người dân hiện nay ngày càng nhanh. Con Người chạy theo lối sống thực dụng, theo văn hoá ngoại không có sự chọn lọc mà không quan tâm đến giá trị truyền thống của dân tộc Việt Nam. Vì vậy, Việc bảo tồn những giá trị văn hóa truyền thống như hát Soóng Cọ ở huyện Bình Liêu tỉnh Quảng Ninh là rất cần thiết.

1. Tính cấp thiết của đề tài

Âm nhạc truyền thống là loại hình nghệ thuật loại hình đất bó tâm tình gần gũi với nhân dân lao động Việt Nam. Mỗi dân tộc đều mang những nét văn hóa truyền thống riêng, nhưng sự cộng hưởng của tất cả những nét riêng

tạo nên những giá trị văn hóa truyền thống, làm phong phú thêm cho nền văn hóa Việt Nam nói chung cũng như những người dân Quảng Ninh nói riêng.

Thể loại hát Soóng Cọ là một loại hình âm nhạc truyền thống của dân tộc Sán Chỉ ở huyện Bình Liêu đã được dân tộc Sán Chỉ sinh hoạt và gìn giữ suốt nhiều thế hệ thế nhưng trong những năm gần đây, bên cạnh sự phát triển của xã hội cùng với sự phát triển mạnh mẽ của các loại hình nghệ thuật đương đại, nền văn hóa cũng có những biến đổi nhất định. Hát Soóng Cọ đang dần mai một vì vậy việc sưu tầm, gìn giữ và phát huy những di sản văn hóa dân gian là việc cấp bách hiện nay, đối với mọi cơ quan tổ chức đặc biệt là người làm công tác văn hóa.

2. Mục đích của đề tài

Tìm hiểu giá trị nghệ thuật hát Soóng Cọ của dân tộc Sán Chỉ

Tìm hiểu công tác quản lý trong hội hát Soóng Cọ của dân tộc Sán Chỉ và nghiên cứu tầm quan trọng của ngày hội qua đó phân tích những giá trị của hội hát Soóng Cọ.

Đề xuất các giải pháp bảo tồn và phát triển hát Soóng Cọ

Nâng cao hiệu quả tổ chức quản lý hội hát Soóng Cọ

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

Nghiên cứu hội hát Soóng Cọ của người Sán Chỉ tại Bình Liêu - Quảng Ninh

Nghiên cứu tập tục truyền thống của dân tộc Sán Chỉ Huyện Bình Liêu Tỉnh Quảng Ninh

4. Nhiệm vụ của đề tài

Tìm hiểu tầm quan trọng đối với đời sống sinh hoạt tinh thần của dân tộc Sán Chỉ

Sưu tầm những tư liệu liên quan đến các hoạt động văn hóa truyền thống để bảo tồn phát huy những giá trị tốt đẹp của ngày hội hát Soóng Cọ

Phân tích đánh giá các hoạt động văn hóa truyền thống của ngày hội hát qua đó đề ra các giải pháp đóng góp cho việc nâng cao hiệu quả quản lý trong sinh hoạt văn hóa của dân tộc thiểu số theo tư tưởng Hồ Chí Minh và các chính sách của Đảng và nhà nước

5. Phương pháp nghiên cứu

Đề tài nghiên cứu sử dụng phương pháp sưu tầm tài liệu, tổng hợp phân tích các bài hát Soóng Cọ. Qua đó đối chiếu so sánh với các bài hát dân gian của các dân tộc khác trong khu vực

Sử dụng các tài liệu, các công trình nghiên cứu về âm nhạc truyền thống của Việt Nam

Tìm hiểu các văn kiện của Đảng và nhà nước về lĩnh vực văn hóa

6. Đóng góp của đề tài

Tìm hiểu khái quát về đời sống văn hóa, kinh tế, địa lý, văn hóa tôn giáo và sinh hoạt văn hóa của dân tộc Sán Chỉ ở huyện Bình Liêu tỉnh Quảng Ninh.

Sưu tầm các bài hát Soóng Cọ góp phần gìn giữ các di sản văn hóa phi vật thể trong kho tàng âm nhạc truyền thống Việt Nam.

Qua đó đưa ra phương hướng gìn giữ và phát huy các giá trị thẩm mỹ tích trong sinh hoạt văn hóa của dân tộc Sán Chỉ

7. Cấu trúc của đề tài

Ngoài phần mở đầu, kết luận và phụ lục đề tài chia làm 3 chương

Chương 1: *Khái quát điều kiện tự nhiên và môi trường văn hóa xã hội của Huyện Bình Liêu, Tỉnh Quảng Ninh*

Chương 2: *Ngày hội hát Soóng Cọ*

Chương 3: *Giải pháp bảo tồn và phát triển hội hát Soóng Cọ*

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Trần Văn Ái - *Văn hóa dân gian người Sán Chỉ ở tỉnh Thái Nguyên*- nhà văn hóa dân tộc -2012
2. Trần Văn Ái - *Trang phục cổ truyền của người Sán Chỉ ở Thái Nguyên* - tư liệu lưu trữ của bảo tàng văn hóa các dân
3. Lâm Quốc Ái - *Một số ý kiến về người Cao Lan- Sán Chỉ ở Bắc Giang*, tập san Xương Giang số xuân Canh Thìn - 2000
4. Phương Bằng - *Dân ca Cao Lan* - Nxb Văn hóa dân tộc, Hà Nội 1981
5. Lê Ngọc Canh - *Tục múa hát nghi lễ cổ truyền của người Cao Lan* - Tạp chí Dân tộc học -1997
6. Đặng Huy Kiểm - *Dân tộc Cao Lan* - tạp chí dân tộc học, tạp chí Dân tộc học – 1969
7. Hoàng Hoa Toàn – *nguồn gốc lịch sử tộc người vùng biên giới phía bắc Việt nam*. Nxb Văn hóa dân tộc, Hà Nội – 2000
8. Phù Ninh, Nguyễn Thịnh - *Văn hóa truyền thống Cao Lan* - Nxb Văn hóa dân tộc
9. Nguyễn Nam Tiến - *Về nguồn gốc và quá trình di cư của người Cao Lan, Sán Chỉ* - Thông báo dân tộc học số (1) - 1973
10. Viện dân tộc học - *Sổ tay về các dân tộc Việt Nam* - Nxb khoa học xã hội, Hà Nội- 1983
11. Trần Bình - *Văn hóa mưu sinh của các dân tộc thiểu số vùng đông bắc Việt Nam* - Nxb Thời Đại- 2011
12. Khổng Diễm, Trần Bình - *Dân tộc Sán Chay ở Việt Nam* - Nxb Văn hóa dân tộc
13. Nhiều tác giả (2011 - 2013) - *Địa chí Quảng Ninh* - Nxb thế giới, Hà Nội
14. Nhiều tác giả - *Quảng Ninh lịch sử kháng chiến chống pháp*- Nxb quân đội nhân dân
15. Tô Vũ - *Âm nhạc Việt Nam truyền thống và hiện đại* - Nxb âm nhạc - 2012